

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Addysg a Gwellu Iechyd
Cymru (AaGIC)
Health Education and
Improvement Wales (HEIW)

Gofal Cymdeithasol Cymru
Social Care Wales

Fframwaith Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau Cymru Gyfan

Cynnwys

Cyflwyniad	3
Beth yw Fframwaith Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau Cymru Gyfan?	3
Cefndir Cyfreithiol	4
Datblygu adnoddau i ategu'r fframwaith.....	5
Lefelau hyfforddiant a ddefnyddir yn y fframwaith	5
Gofynion Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA).....	8
Llwybr hyfforddiant cymorth ac asesu cymhwysedd rheoli meddyginiaethau i weithwyr* (Lefel 2 – Gweinyddu meddyginiaethau)	12
Llwybr Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA)	13
Safonau Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau	14
Monitro'r fframwaith	16
Cyfrifoldebau pobl allweddol.....	17
Rhestr Termiau.....	20
ATODIAD 1 – Asesiad Cymhwysedd Sylwadol: Cefnogaeth Gyffredinol neu Gymorth	LEFEL 1/B - 21
ATODIAD 2 – Asesiad Cymhwysedd Sylwadol: Gweinyddu meddyginiaeth	LEFEL 2/C – 24
ATODIAD 3	33
Adroddiad Sicrwydd Ansawdd Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA)	33
ATODIAD 4	35
Cofnod Cysgodi Meddyginiaethau	35
ATODIAD 5 - Tystiolaeth Ysgrifenedig, Rhan 1:	40
ATODIAD 6 - Tystiolaeth Ysgrifenedig, Rhan 2:	47

Fframwaith Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau Cymru Gyfan

Cyflwyniad

Mae darpariaeth iechyd a gofal cymdeithasol i boblogaeth Cymru'n gwbl ddibynol ar y gweithlu sy'n darparu'r gwasanaeth hwnnw. Ni ellir darparu gwasanaethau iechyd, gofal a chymorth o safon heb y nifer hanfodol o weithwyr sy'n meddu ar y sgiliau priodol. Gall gweithlu effeithiol â'r sgiliau a'r wybodaeth angenrheidiol llaw yn llaw wella ansawdd, effeithlonrwydd ariannol a lles hirdymor cymunedau.

Ers peth amser bellach, mae nifer cynyddol o weithwyr* ym maes gofal cymdeithasol yn darparu cymorth meddyginiaethol fel rhan o'u cyfrifoldebau, sy'n hanfodol o ran cynorthwyo pobl i gynnal eu hannibyniaeth ac i fyw'n dda. Mae'r duedd hon yn debygol o barhau wrth i ni ymdrechu i gyflawni'r weledigaeth o gael dull system gyfan integredig o ymdrin ag iechyd a gofal cymdeithasol. (*Mae hyn yn cwmpasu gweithwyr gofal cymdeithasol, gofawyr oedolion ar leoliad / gofawyr *Shared Lives*, gofawyr maeth a chynorthwyyr personol)

Mae'r Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth mewn Iechyd a Gofal (NICE) yn diffinio "cymorth meddyginiaethau" fel "Unrhyw gymorth sy'n galluogi person i ymdrin â'i feddyginiaethau a'u rheoli."¹ Mae hyn yn cynnwys cefnogaeth gyffredinol (cynorthwyo) a gweinyddu meddyginiaethau.

Gall cymorth rheoli meddyginiaethau gael ei ddarparu gan nifer o wahanol bobl, gan gynnwys aelod(au) o deulu a staff iechyd a gofal cymdeithasol. Mae'n bwysig bod y gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol yn teimlo'n hyderus ac yn gymwys i reoli meddyginiaethau mewn modd diogel. Pwysig hefyd yw bod pobl sy'n derbyn gwasanaethau'n cael cymorth i wneud penderfyniadau ar y cyd ar sail eu hiechyd a'u meddyginiaethau.

Beth yw Fframwaith Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau Cymru Gyfan?

Mae Fframwaith Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau Cymru Gyfan (y fframwaith) yn nodi'r safonau y dylid eu defnyddio i lywio arferion yn y sector gofal cymdeithasol. Gall sefydliadau, cyflogwyr a darparwyr hyfforddiant ddefnyddio'r safonau yn y fframwaith i gyflawni'r canlynol:

- Diogelu unigolion sy'n rhoi cymorth rheoli meddyginiaethau

¹ NICE, [Rheoli meddyginiaethau ar gyfer oedolion sy'n cael gofal cymdeithasol yn y gymuned \(NG67\)](#), 2017

- Diogelu unigolion sy'n cael cymorth rheoli meddyginiaethau
- Mapio eu hyfforddiant, eu dysg a'u datblygiad meddyginiaethol presennol er mwyn sicrhau eu bod yn ateb gofynion y Fframwaith
- Comisiynu neu ddatblygu rhaglenni hyfforddi
- Asesu cymhwysedd y gweithlu
- Datblygu cymhwysedd y gweithlu
- Adolygu a datblygu polisïau a gweithdrefnau

Mae sawl ffordd y gall gweithwyr ymwneud â chymorth rheoli meddyginiaethau, yn dibynnu ar y lleoliad gofal, eu swyddi a'u lefel o gyfrifoldeb. Mae'r fframwaith yn pennu'r hyfforddiant angenrheidiol i sicrhau bod gan weithwyr y wybodaeth, y sgiliau a'r cymhwysedd i reoli a gweinyddu meddyginiaethau'n ddiogel mewn amrywiaeth o leoliadau gofal yn unol â'u dyletswyddau.

Dylai'r fframwaith gael ei ddefnyddio gan bob sefydliad sy'n darparu hyfforddiant i'r gweithlu gofal cymdeithasol, gan gynnwys:

- darparwyr hyfforddiant masnachol sy'n darparu hyfforddiant i amrywiaeth o sefydliadau
- darparwyr hyfforddiant mewn swydd sy'n datblygu eu hyfforddiant eu hunain ac ond yn ei draddodi o fewn eu sefydliad
- gwasanaethau datblygu'r gweithlu sy'n cynnig hyfforddiant i bob darparwr gofal cymdeithasol o fewn ardal ddaearyddol

Polisïau meddyginiaethau

- ✓ Rhaid i gomisiynwyr hyfforddiant rannu polisi meddyginiaethau'r sefydliad gyda'r hyfforddwr.
- ✓ Rhaid i hyfforddwyr gynnal hyfforddiant yn unol â'r polisi hwn i sicrhau bod hyfforddiant yn cyd-fynd ag arferion gwaith y sefydliad. Dylai hyfforddwyr ond derbyn gwaith ble bo'r protocolau hyn mewn grym.
- ✓ Ni ddylid hyfforddi grwpiau staff cymysg ar y cyd, oni bai eu bod yn gweithio dan awdurdod polisi cyfun.

Cefndir Cyfreithiol

Mae Rheoliadau Gwasanaethau Rheoledig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) 2017², yn ei gwneud yn ofynnol i ddarparwyr gwasanaethau sicrhau bod gweithwyr yn cael cymorth, hyfforddiant, datblygiad proffesiynol, goruchwyliaeth ac arfarniadau priodol i'w galluogi i gyflawni eu dyletswyddau. Mae'n rhaid i weithwyr ymgymryd ag hyfforddiant a bod yn gymwys cyn rheoli, gweinyddu neu gynorthwyo unigolion i reoli eu meddyginiaethau. Cyfrifoldeb y rheolwr yw hyn fel y nodir yn ôl cyfraith statud.

² Rheoliadau Gwasanaethau Rheoledig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru), 2017, Llywodraeth Cymru

Ni ddylai darparwyr gwasanaeth ganiatáu i weithwyr gynorthwyo unigolion gyda'u meddyginiaethau oni bai eu bod wedi ymgymryd â'r asesiad hyfforddiant a chymhwysedd gofynnol. Mae'r rheoliadau hefyd yn datgan ei bod yn orfodol i bolisi a gweithdrefnau fod ar waith gan ddarparwyr gwasanaeth mewn perthynas â storio a gweinyddu meddyginiaethau yn ddiogel. Rhaid iddynt sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r polisi hwn a'r gweithdrefnau cysylltiedig. Mae'n rhaid i'r polisi meddyginiaethau hwn gynnwys anghenion hyfforddi i sicrhau bod gweithwyr yn cael hyfforddiant digonol a'u bod yn gymwys cyn mynd ati i reoli, gweinyddu neu gynorthwyo unigolion gyda'u meddyginiaethau.

Yn unol â'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc 1974, mae'n gyfrifoldeb statudol ar ysgwyddau cyflogwr i ddarparu'r canlynol:

- gwybodaeth (h.y. unrhyw ganllawiau neu bolisi ffurfiol)
- cyfarwyddyd (arweinyddiaeth fewnol gyda threfniadau cysgodi a dilysu cymhwysedd i sicrhau bod sgiliau ymarferol yn cael eu hasesu yn y gweithle)
- Hyfforddiant (gwybodaeth sy'n seiliedig ar hysbysrwydd)
- goruchwyliaeth (ar lefel ymarferol ac ysgrifenedig)

Cyfrifoldeb cyfreithiol y darparwr gwasanaeth yw ymorol am hyfforddiant ac asesiad cymhwysedd yn gysylltiedig â meddyginiaethau. Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd angen dull cydweithredol ar gyfer darparu a chyllido hyfforddiant a gweithredu'r fframwaith hwn drwy ystod y maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Datblygu adnoddau i ategu'r fframwaith

Mae'r cymwysterau Iechyd a Gofal Cymdeithasol Craidd ac Ymarferol, ynghyd â Fframwaith Sefydlu Cymru Gyfan, wedi cael eu defnyddio i ddatblygu set o adnoddau hyfforddiant, dysgu a datblygu y gellir eu defnyddio ledled Cymru i alluogi cymorth diogel ac effeithiol o ran rheoli meddyginiaethau.

Mae'r rhain wedi'u cynnwys yn yr atodiadau ac maent wedi cael eu datblygu gan dîm Dysgu, Hyfforddi a Datblygu Cyngor Castell-nedd Port Talbot a Thîm Rheoli Meddyginiaethau Cymunedol Castell-nedd Port Talbot.

Sylwch, mae cynnwys a manylion yr hyfforddiant, y dysgu a'r datblygu yn ddibynnol ar rolau a chyfrifoldebau gweithwyr. Rhagwelir y bydd unrhyw waith hyfforddi, dysgu a datblygu yn cael ei ddarparu yng nghyd-destun y rheoliadau cenedlaethol presennol ynghyd â pholisïau a chanllawiau cenedlaethol a lleol.

Mae hon yn ddogfen fyw a gellir diweddarau'r safonau a nodir yn y fframwaith wrth i adnoddau gael eu datblygu. Bydd unrhyw fersiynau newydd yn cael eu rhifo a'u dyddio.

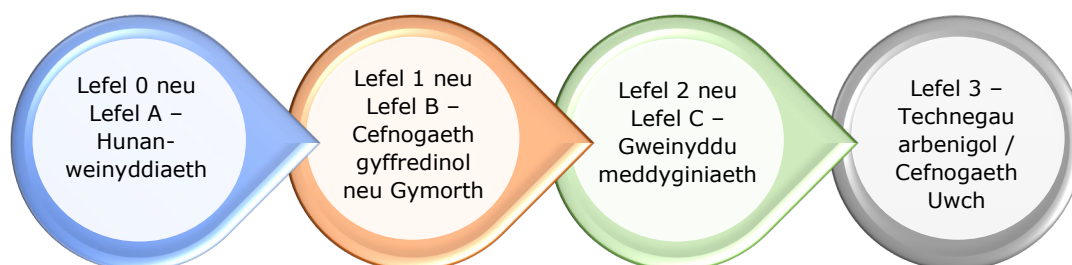
Lefelau hyfforddiant a ddefnyddir yn y fframwaith

Mae'r fframwaith yn cynnwys tair lefel hyfforddi sy'n amrywio o ymwybyddiaeth ragarweiniol (lefel 1) i wybodaeth, dealltwriaeth a chymhwysiad arbenigol (lefel 3).

Lefel Hyfforddiant	Gofynion
1	- Hyfforddiant gwybodaeth a dealltwriaeth - Does dim angen asesiad cymhwysedd
2	- Hyfforddiant gwybodaeth a dealltwriaeth - Mae angen asesiad cymhwysedd
3	- Hyfforddiant gwybodaeth a dealltwriaeth arbenigol i roi meddyginiaethau drwy ddulliau mewnwthiol (er enghraifft tawddgyffuriau, enemâu, pigiadau, meddyginiaethau a roddir ar ffurf tiwb gastrostomi endosgopig drwy'r croen [PEG] neu nwyon meddygol). - Mae angen asesiad cymhwysedd

Mae'r lefelau hyfforddiant yn cyd-fynd â lefelau'r cymorth fel y'u diffinnir gan yr Egwyddorion Canllaw Cenedlaethol ar gyfer Cymorth Meddyginiaethau yn y Sector³Gofal Cartref a Chanllawiau Cymru Gyfan ar gyfer Byrddau ac Ymddiriedolaethau Iechyd a Darparwyr Gofal Cymdeithasol mewn cysylltiad â Meddyginiaethau a Gweithwyr Cymorth Gofal Iechyd.⁴

Lefelau o Gymorth Meddyginiaethol i unigolyn

³ ADSS Cymru, [Egwyddorion Canllaw Cenedlaethol ar gyfer Cymorth Meddyginiaethau yn y Sector Gofal Cartref](#), 2019

⁴ AWMSG, [Canllawiau Cymru Gyfan ar gyfer Byrddau ac Ymddiriedolaethau Iechyd a Darparwyr Gofal Cymdeithasol mewn cysylltiad â Meddyginiaethau a Gweithwyr Cymorth Gofal Iechyd](#), 2020

Bydd y gofynion dysgu a datblygu yn ddibynnol ar rôl y gweithwyr a'r cymorth rheoli meddyginiaethau a ddarperir gan y gwasanaeth. Mae'r lefelau hyfforddiant yn adeiladu ar y naill a'r llall, gyda phob un yn ymgorffori'r sgiliau a asesir ar y lefelau blaenorol.

Lefel y Cymorth Meddyginiaethol a ddarperir i unigolyn	Lefel yr hyfforddiant sydd ei angen ar weithiwr	Disgrifiad
Lefel 0 neu Lefel A – Hunan-weinyddiaeth	Lefel 1 Gwybodaeth a dealltwriaeth	Bydd yr hyfforddiant a ddarperir ar y lefel yma'n cynnwys safonau <i>uned 350 Iechyd a Gofal Cymdeithasol: Ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau gofal cymdeithasol</i>. Mae'r uned hon yn cynnwys y deilliannau dysgu canlynol: • Mathau cyffredin o feddyginiaethau a'u defnydd • Derbyn, storio a gwaredu cyflenwadau meddyginiaeth yn ddiogel • Ategu'r defnydd o feddyginiaeth Bydd gweithwyr yn cwblhau papur asesu ysgrifenedig (Gweler Atodiad 5 a 6) i wirio eu dealltwriaeth o elfennau gwybodaethol y deilliannau dysgu hyn. Gellir cynnig dulliau asesu amgen fel opsiwn os oes angen yn dibynnu ar anghenion dysgu'r unigolyn h.y. trafodaethau proffesiynol neu brofion geiriol.
Lefel 1 neu Lefel B – Cefnogaeth gyffredinol neu Gymorth	Lefel 2 Gwybodaeth a dealltwriaeth Asesiad cymhwysedd	Yn dilyn cwblhau hyfforddiant Lefel 1, caiff gweithwyr gymorth ychwanegol i ddatblygu'r sgiliau ymarferol i weinyddu meddyginiaeth yn ddiogel gan ddilyn siart cofnod gweinyddu meddyginiaeth (MAR).

Lefel 2 neu Lefel C – Gweinyddu meddyginiaeth		Bydd cymhwysedd gweithwyr yn cael ei asesu yn ôl y safonau gan weithiwr cymeradwy â sicrwydd ansawdd – Asesydd Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA).
Lefel 3 – Technegau arbenigol / Cefnogaeth Uwch	Lefel 3: Gwybodaeth, dealltwriaeth a chymhwysiad arbenigol	Dylai gweinyddiaeth arbenigol gael ei bennu gan bolisi'r darparwr gwasanaeth neu ganllawiau'r comisiynydd. Nid yw'r fframwaith hwn yn rhoi manylion am yr hyfforddiant ychwanegol y bydd angen i weithwyr ymgymryd ag o i weinyddu meddyginiaethau drwy dechnegau arbenigol. Mae'r rhain yn cynnwys meddyginiaethau mewnol (tawddgyffuriau a phesariau), pigiadau o unrhyw fath, meddyginiaethau a ddarperir drwy diwbiau neu drwy ddulliau eiledol (e.e. malu tabledi, agor capsïwlau), neu unrhyw ffurf feddyginiaethol nad ydynt wedi'u cynnwys uchod. Gellir darparu technegau arbenigol / cefnogaeth uwch o'r fath lle mae asesiad risg wedi'i gytuno arno ar y cyd rhwng y bwrdd iechyd a'r darparwr gofal yn ogystal â bod hyfforddiant priodol a chynllun gofal a chymorth darparwr ar waith. Mae hyn i sicrhau bod gweithwyr gofal yn ymgymryd â gweinyddiad meddyginiaethau drwy dechneg arbenigol awdurdodedig (tasg ddirprwyedig) mewn modd diogel a phriodol sy'n diogelu'r unigolyn a'r gweithiwr. Mewn llawer o achosion mae'n ofynnol eisoes, yn ôl rheoleiddwyr proffesiynol, i weithwyr iechyd proffesiynol (er enghraifft nyrsys cofrestredig) ddarparu addysg, hyfforddiant, cefnogaeth ac

		asesiad cymhwysedd i'r unigolion y maent yn dirprwyo'r dasg o weinyddu meddyginiaeth iddynt.
--	--	--

Gofynion Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA)

Nid yw cwblhau hyfforddiant gwybodaeth a dealltwriaeth o reidrwydd yn golygu bod y gweithiwr yn gymwys i ymgymryd â Chymorth Rheoli Meddyginiaethau. Mae Arolygiaeth Gofal Cymru yn mynnu bod gan ddarparwyr gwasanaethau system ffurfiol i asesu cymhwysedd gweithwyr i ddarparu'r cymorth rheoli meddyginiaethau y gofynnir iddynt ei roi.

Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc (HSWA) 1974

- Dywed yr HSWA fod gweithiwr ond yn 'gymwys' pan fo unigolyn o fewn y sefydliad wedi dilysu eu gwaith a rhoi sêl eu bendith ei fod yn cwrdd â safon benodol ar ôl cyfnod o gysgodi. Mae'n rhaid i'r unigolyn a gaiff y dasg o oruchwylio'r aelod hwnnw o staff fod yn rheng arweiniol y sefydliad.
- Mae'n rhaid i reolwyr gynnal archwiliadau i sicrhau bod arferion beunyddiol yn cyd-fynd ag unrhyw sgiliau a ddysgwyd ar ddiwrnodau hyfforddi dan law cydweithwyr allanol. Mae cymhwysedd ac addasrwydd i ymarfer yn elfen sydd angen sylw dyddiol gan y bobl sy'n gweithio ac yn goruchwylio'r gwasanaeth.

Rhaid i'r darparwr gwasanaeth ddynodi'r unigolyn/unigolion mwyaf addas i asesu gwybodaeth, dealltwriaeth a chymhwysedd gweithwyr o ran darparu cymorth rheoli meddyginiaethau. Mae'r rhai sydd â chyfrifoldeb dros asesu cymhwysedd gweithwyr yn cael eu diffinio o fewn y fframwaith fel Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA). Byddai disgwyl i MMCA oruchwylio, arwain a chefnogi gweithwyr mewn perthynas â defnyddio meddyginiaethau'n ddiogel. Byddent yn gyfrifol am adolygu ac arfarnu effeithiolrwydd ymarfer, a chymryd camau i wella cyflawniad.

Mae'n rhaid i MMCA fodloni'r canlynol:

- cwblhau hyfforddiant gwybodaeth a dealltwriaeth (lefelau 1 a 2 uchod) ac ymgymryd ag asesiad llwyddiannus o'u cymhwysedd eu hunain.
- mynychu hyfforddiant MMCA perthnasol i sicrhau bod ganddynt y sgiliau gofynnol i gynnal asesuadau cymhwysedd eu gweithwyr. Dylid pennu'r hyfforddiant hwn yn lleol.
- Ailasesiad sicrwydd ansawdd blynyddol.

Gall darparwyr gwasanaethau benodi pwy bynnag sydd fwyaf addas ar gyfer rôl y MMCA yn eu tyb hwy. Mae angen cyplysu hyn â gwybodaeth a chymhwysedd yr unigolyn hwnnw. Dylid sicrhau bod nifer digonol o MMCA ym mhob sefydliad i ddiogelu model cynaliadwy/gwydn.

Aswirwyr Ansawdd Rheoli Meddyginiaethau (MMQA)

Unwaith i'r MMCA penodedig gwblhau'r hyfforddiant MMCA perthnasol, bydd angen eu harsylwi'n asesu gweithiwr - h.y. bydd angen asesiad sicrwydd ansawdd ar yr MMCA. Mae'r rhai sydd â chyfrifoldeb dros asesu cymhwysedd MMCA yn cael eu diffinio o fewn y fframwaith fel Aswirwyr Ansawdd Rheoli Meddyginiaethau (MMQA). Bydd MMQA yn 'asesu' dulliau ymarfer yr MMCA o ran eu bod yn llunio barn gadarn ac yn sicrhau bod modd i'r gweithiwr gyrchu asesiad dilys, dibynadwy a theg. Bydd angen asesiad sicrwydd ansawdd blynyddol ar MMCA. Gweler Atodiad 3.

Rhaid i MMQA feddu ar y dystiolaeth ddiweddaraf am eu gwybodaeth a'u hymarfer o ran y polisïau a gweithdrefnau a amlinellir o fewn y Fframwaith hwn.

Os yw gweithwyr yn defnyddio'r fframwaith hwn er budd cymhwyster Iechyd a Gofal Cymdeithasol, cyfrifoldeb asesydd cymwys (o fewn y rhaglen hyfforddi cymwysterau Iechyd a Gofal Cymdeithasol) fydd cydlofnodi'r uned feddyginiaethau berthnasol, gan bennu'r dyfarniad terfynol ar yr holl dystiolaeth feddyginiaethol a gyflwynir.

Gall darparwyr gwasanaethau benodi pwy bynnag sydd fwyaf addas ar gyfer rôl yr MMQA yn eu tyb hwy. Mae angen cyplysu hyn â gwybodaeth a chymhwysedd yr unigolyn hwnnw. Gallai enghreifftiau o MMQA addas gynnwys unigolyn o sefydliad darparwr addysg bellach, darparwr hyfforddiant neu aelod o dîm rheoli meddyginiaeth lleol neu ranbarthol. Gall darparwr gwasanaeth hefyd benodi MMCA sefydledig i rôl MMQA. Fel arall, gellid datblygu proses adolygiad gan gymheiriaid lle mae MMCA yn cydweithio i adolygu ei gilydd, a thrwy hynny hyrwyddo proses o safoni.

Asesu dulliau ymarfer gweithwyr

Rhaid i MMCA gynnal asesiadau cymhwysedd gweithwyr yn ôl y meini prawf gosod o fewn y fframwaith. Bydd MMCA yn asesu cyflawniad, gwybodaeth a dealltwriaeth gweithwyr i'w hystyried yn gymwys i gynnig cymorth meddyginiaethol. Fel rhan o'r broses asesu bydd yr MMCA yn nodi meysydd i'w datblygu

Dylai **pob** cyflogwr gynnal cronfa ddata cymhwysedd meddyginiaethol sy'n hysbysu MMCA pan fo asesiad cymhwysedd blynyddol gweithwyr

gofal yn ofynnol. Bydd pob gweithiwr gofal sy'n cynorthwyo unigolion o ran gweinyddu meddyginiaeth yn wynebu asesiad blynyddol.

Bydd MMCA yn sicrhau bod gweithwyr gofal yn cwblhau'r canlynol:

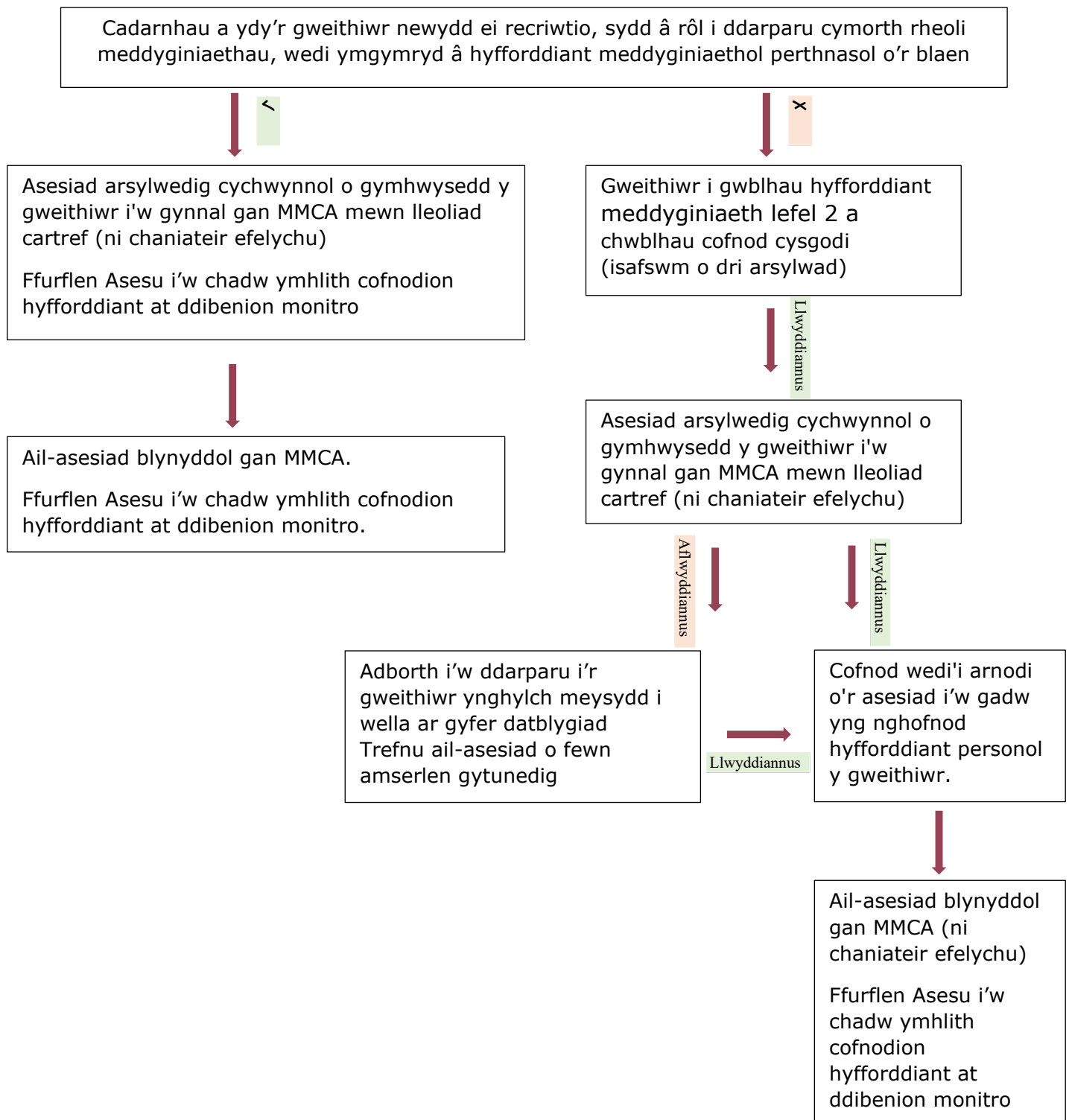
- Cofnod Cysgodi (isafswm o dri arsylwad wedi'i gofnodi a'i arnodi gan oruchwyliwr profiadol ym maes cymorth rheoli meddyginiaethau) (*Gweler Atodiad 4*)
- Asesiad Cymhwysedd Meddyginiaethol yn ôl SIART MAR Lefel 2/C (*Gweler Atodiad 2*)
- Asesiad Cymhwysedd Meddyginiaethol yn ôl Llyfr/Taflen Cofnodion Meddyginiaethau Lefel 1/B (*Gweler Atodiad 1*)
- Asesiad Cymhwysedd ychwanegol yn ôl SIART MAR Lefel 2/C wedi'i gwblhau gan MMCA cymeradwy neu asesydd penodedig ar gyfer y cymhwyster achrededig.

Bydd yr holl weithgareddau uchod yn cefnogi'r rhai sy'n ymgymryd â'r cymhwyster Ymarfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Pan fo gweithwyr yn wynebu eu hasesiad cymhwysedd blynyddol, bydd yr MMCA yn sicrhau bod gweithwyr yn cwblhau'r canlynol:

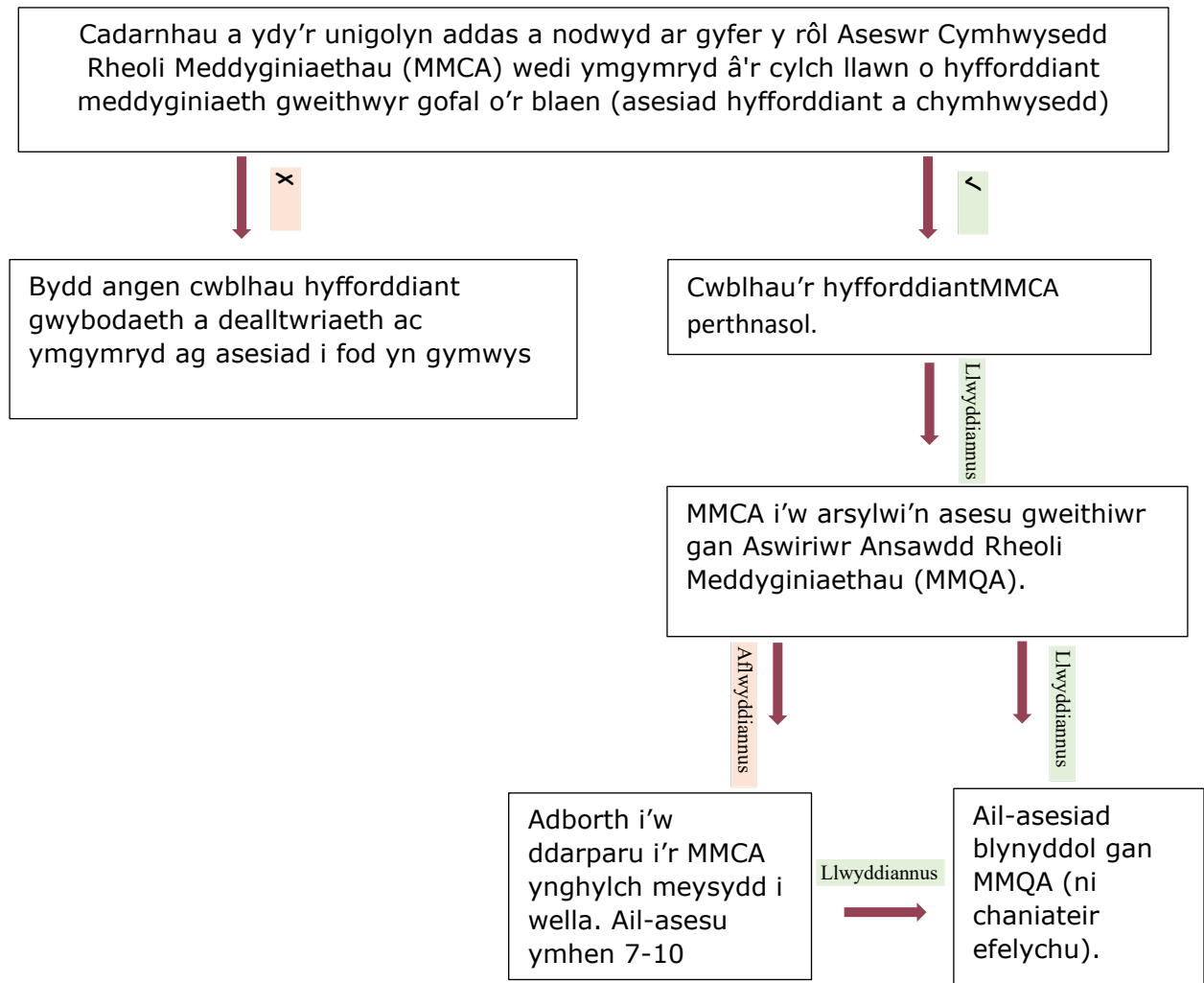
- Asesiad Cymhwysedd Meddyginiaethol yn ôl SIART MAR Lefel 2/C
- Asesiad Cymhwysedd Meddyginiaethol yn ôl Llyfr/Taflen Cofnodion Meddyginiaethau Lefel 1/B

Llwybr hyfforddiant cymorth ac asesu cymhwysedd rheoli meddyginiaethau i weithwyr* (Lefel 2 – Gweinyddu meddyginiaethau)

*mae hyn yn cwmpasu gweithwyr gofal cymdeithasol, gofalwyr oedolion ar leoliad / gofalwyr *Shared Lives*, gofalwyr maeth a chynorthwyywyr personol

Llwybr Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA)

Safonau Hyfforddiant Cymorth Rheoli Meddyginiaethau

City & Guilds / CBAC yw'r unig ddarparwyr ar gyfer cyfres o gymwysterau iechyd, gofal cymdeithasol a gofal plant yng Nghymru. Mae'r fframwaith hwn yn darparu'r safonau sylfaenol sy'n ofynnol i fodloni safonau gwybodaeth ac ymarfer *uned 350 Iechyd a Gofal Cymdeithasol City & Guilds: Ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau gofal cymdeithasol*. Mae Uned 350 wedi'i hanelu'n benodol at y rhai sy'n ysgwyddo rolau gofal cymdeithasol ble rhoddir cefnogaeth mewn amrywiol ffyrdd i unigolion (gan gynnwys gweinyddu) gyda meddyginiaethau i'w llyncu, i'w hanadlu a'u rhoi ar y croen, yn unol â'u cynllun gofal a chymorth ac yn gyflin â chanllawiau cenedlaethol. Mae'r uned hon wedi'i chyfyngu i'r rhai sy'n ysgwyddo rolau gofal cymdeithasol yn unig ac nid yw'n briodol i'r rhai sy'n gweithio'n benodol mewn lleoliadau iechyd.

Yng nghyd-destun yr uned hon mae 'unigolion' yn cyfeirio at oedolion a phobl ifanc.

Mae cyrff dyfarnu eraill, e.e. Agored Cymru, â safonau meddyginiaethol y gellid eu defnyddio hefyd.

Deilliannau Dysgu	Meini Prawf Asesu
1. Mathau cyffredin o feddyginiaethau a'u defnydd	Mae'r canlynol yn hysbys i chi:
	1.1 Mathau cyffredin o feddyginiaethau a'u defnydd cyffredinol
	1.2 Dosbarthiad cyfreithiol gwahanol fathau o feddyginiaethau a'u goblygiadau o ran eu defnyddio mewn lleoliadau gofal cymdeithasol
	1.3 Cymysgeddau gwahanol feddyginiaethau
	1.4 Llwybrau amrywiol a ddefnyddir ar gyfer meddyginiaethau llyncedig (drwy'r geg), enterig (gastrostomi endosgopig drwy'r croen – PEG) isdafodol, trawsdermol, parenterol, argroenol, mewnanadledig, trwynol, rhefrol a gweiniol.
	1.5 Deunyddiau, offer a chymhorthion a ddefnyddir i gefnogi unigolion gyda'u meddyginiaethau

	1.6 Newidiadau ar ran yr unigolyn a all fod yn arwydd o adwaith niweidiol i'w feddyginiaeth
	1.7 Camau y dylid eu cymryd lle mae arwyddion neu ddangosyddion sy'n dynodi adwaith niweidiol i feddyginiaeth
2. Derbyn, storio a gwaredu cyflenwadau meddyginiaeth yn ddiogel	Mae'r canlynol yn hysbys i chi:
	2.1 Camau i'w cymryd wrth dderbyn meddyginiaeth
	2.2 Sut i storio meddyginiaeth yn ddiogel
	2.3 Sut i waredu meddyginiaeth heb ei defnyddio, neu sydd wedi ei difetha, yn ddiogel
	Rydych chi'n gallu gweithio mewn modd sy'n: 2.4 Dilyn polisïau a gweithdrefnau sefydliadol o ran derbyn, storio a gwaredu meddyginiaeth
3. Ategu'r defnydd o feddyginiaeth	Rydych yn deall:
	3.1 Pwysigrwydd ategu cyfranogiad gweithredol unigolion wrth gynorthwyo'u defnydd o feddyginiaeth
	3.2 Pwysigrwydd gwirio gwybodaeth parthed ydefnydd cywir o feddyginiaethau (gan ddilyn y wybodaeth mewn cynlluniau personol a'r lefel ofynnol o gefnogaeth; gwirio labeli i sicrhau bod meddyginiaethau heb ddyddio, ei bod y feddyginiaeth gywir i'r unigolyn, y dos cywir, y llwybr cywir, yr amser cywir i'w chymryd; gwirio cofnodion ar gyfer y dos diwethaf a gymerwyd)
	3.3 Camau i'w cymryd os cyfyd unrhyw un o'r canlynol:
	a) anghysondebau
	b) cyfarwyddiadau croes
	c) meddyginiaethau ar goll neu wedi eu difetha

	d) materion gyda'r unigolyn yn gwrthod cymryd meddyginiaeth ragnodedig
	3.4 Gwirio gwybodaeth i gefnogi'r unigolyn o ran defnyddio meddyginiaeth yn gywir
	Rydych chi'n gallu gweithio mewn modd sy'n:
	3.5 Cadarnhau gyda'r unigolyn y lefel a'r math o gymorth sydd ei angen arnynt o ran defnyddio meddyginiaeth
	3.6 Paratoi'r offer a'r amgylchedd ar gyfer defnyddio meddyginiaeth
	3.7 Cefnogi'r unigolyn i ddefnyddio meddyginiaeth yn gywir, gan sicrhau: a) hyrwyddiad cyfranogi gweithredol
	b) urddas a pharch
	c) ymlyniad wrth fesurau atal a rheoli heintiau
	3.8 Arsylwi ar y defnydd o feddyginiaeth i nodi unrhyw anawsterau ymarferol a all godi
	3.9 Cymryd camau i fynd i'r afael ag unrhyw anawsterau ymarferol
	3.10 Cofnodi'r defnydd o feddyginiaeth yn ôl rôl a chyfrifoldebau'r ymarferydd

Monitro'r fframwaith

- Dylid gwneud trefniadau monitro a sicrwydd ansawdd clir ar raddfa leol i ategu cyflawniad y fframwaith
- Dylid ategu'r orchwyl o weithredu, ymwreiddio a chynnal y fframwaith drwy wiriadau sicrwydd ansawdd (e.e., gan adrannau hyfforddi, timau rheoli meddyginiaethau, timau monitro contractau, rheoleiddwyr ac arolygwyr) i fonitro cydymffurfiaeth barhaol â safonau hyfforddi a gwelliant parhaus.
- Dylai fod prosesau cadarn ar waith i ddynodi problemau sy'n gysylltiedig â meddyginiaethau, i adrodd amdanynt a'u hadolygu a dysgu yn eu sgil. Dylai'r prosesau hyn ategu diwylliant 'beio cyfiawn' sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, sy'n annog adrodd am bryderon.

Cyfrifoldebau pobl allweddol

1. Darparwyr gwasanaeth

- a. Rhaid ichi ddangos bwriad trefniadol clir i gynnal systemau diogel ar gyfer rheoli meddyginiaethau yn unol ag arweiniad Statudol Rheoliadau 2017 y Gwasanaethau Rheoledig (Darparwyr Gwasanaethau ac Unigolion Cyfrifol) (Cymru) - Rheoliad 58 a Chod Ymarfer Cyflogwyr Gofal Cymdeithasol
- b. Datblygwch bolisi meddyginiaethau ar gyfer pob agwedd ar drin meddyginiaethau. Dylai hyn nodi'r amgylchiadau sy'n gwarantu i weithwyr weinyddu neu gynorthwyo i weinyddu meddyginiaethau. Dylai gynnwys gweithdrefnau ar gyfer gweinyddu, cofnodi, trin, diogelu a gwaredu meddyginiaethau'n ddiogel.
- c. Sicrhewch fod staff yn cael gweld y polisi meddyginiaethau a'u bod yn deall ei oblygiadau.
- d. Darparwch oruchwyliaeth ac arweiniad ynghylch y polisi meddyginiaethau.
- e. Sicrhewch fod nifer optimaidd o staff wrth law sydd wedi'u hyfforddi'n briodol, yn gymwys, yn fedrus ac yn brofiadol.
- f. Trefnwch gyfleoedd cysgodi ar gyfer gweithwyr gydag uwch aelod cymwys o'u tîm gofal.
- g. Ardystiwch eich gweithwyr fel unigolion sy'n addas i ymgymryd â thasgau cymorth rheoli meddyginiaethau yn eu sefydliad
- h. Cynhaliwch systemau rheoli sicrwydd ansawdd cadarn er mwyn i weithwyr ddarparu cymorth rheoli meddyginiaethau. Mae hyn i gynnwys systemau asesu, sicrwydd ansawdd mewnol a rheoli gwybodaeth.
- i. Sicrhewch eich bod yn gallu dangos sut rydych yn darparu cymorth, hyfforddiant (gan gynnwys hyfforddiant sefydlu/anwytho), datblygiad proffesiynol, goruchwyliaeth ac arfarniad i weithwyr er mwyn iddynt ddarparu cymorth rheoli meddyginiaeth (gan sicrhau bod yr holl weithgareddau hyn yn gysylltiedig â'i gilydd ac yn cyfateb â'i gilydd)
- j. Sicrhewch fod anghenion hyfforddi, dysgu a datblygu gweithwyr gofal ar sail meddyginiaethau yn cael eu hasesu:
 - i. ar ddechrau cyflogaeth (anwythiad)
 - ii. pan fo hyfforddiant wedi'i gwblhau ond heb fodloni'r gofynion hyfforddiant a chymhwysedd
 - iii. yn ystod arfarniad gan berson priodol sy'n fedrus ac yn brofiadol
 - iv. mewn modd parhaus neu ar ffurf adolygiad ar adegau priodol i sicrhau bod cymhwysedd yn cael ei gynnal.
- k. Sicrhewch nad yw gweithwyr gofal newydd yn rhoi meddyginiaethau'n ddioruchwyliaeth oni bai eu bod wedi'u hyfforddi a'u hasesu fel unigolion cymwys i wneud hynny. Dylid ymlynw wrth hyn hyd yn oed os oes ganddynt brofiad blaenorol ym maes gofal cymdeithasol, gan nad yw hyn yn gwarantu eu bod yn gymwys.

- l. Anogwch weithwyr gofal yn weithredol i drafod eu hanghenion hyfforddi'n agored, gan eu cefnogi i ymgymryd â hyfforddiant a chyfleoedd dysgu a datblygu i fodloni gofynion eu rôl.
- m. Cynhaliwch drafodaethau a rhoi adborth i weithwyr lle mae pryderon ynghylch eu hymarfer cymorth rheoli meddyginiaeth.
- n. Trefnwch hyfforddiant priodol i'w cefnogi (gallai hyn gynnwys hyfforddiant sgiliau hanfodol yn hytrach na hyfforddiant meddyginiaethol os yw'r mater cymhwysedd yn ymwneud â llythrennedd a rhifedd)
- o. Gofynnwch am gyngor gan gydweithwyr AD gydag achosion lle mae cyflawniad yn parhau i fod yn annigonol er gwaethaf hyfforddiant a chefnogaeth bellach. Dilynwch ganllawiau / polisi eu sefydliadau ynghylch gallu / camymddwyn lle bo angen
- p. Arweiniwch ddiwylliant Iechyd a Diogelwch drwy sicrhau nad oes hawl gan bobl heb y sgiliau angenrheidiol i weinyddu meddyginiaeth

Am drosolwg o rolau Unigolion Cyfrifol, darparwyr gwasanaethau a rheolwyr, gweler yr adnodd dysgu sydd ar gael ar Hwb Gwybodaeth a Dysg Gofal Cymdeithasol Cymru.

2. Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA)

- a. Dangoswch gymhwystra galwedigaethol yn ogystal â gwybodaeth a sgiliau proffesiynol o'r math diweddaraf wrth ymgymryd â thasgau Cymorth Rheoli Meddyginiaethau a ddarperir gan y gwasanaeth.
- b. Dangoswch ddealltwriaeth o'r meini prawf a'r prosesau asesu.
- c. Cyflwynwch eich hun yn rheolaidd i'r gweithwyr rydych yn eu hasesu.
- d. Codwch bryderon ac adrodd am achosion o ofal gwael wrth ymarfer.
- e. Cefnogwch reolwyr a goruchwylio neu arwain eraill mewn perthynas â defnyddio meddyginiaethau'n ddiogel.
- f. Adolygwch ac arfarnwch effeithiolrwydd ymarfer a gweithredu i wella cyflawniad.
- g. Aseswch gymhwysedd gweithwyr gofal o ran gweinyddu meddyginiaethau gan ddefnyddio siartiau MAR – rhaid ail-asesu'n flynyddol (neu'n gynt os oes angen,) a chofnodi yn ffeiliau hyfforddiant personol y gweithwyr.
- h. Sicrhewch fod gweithwyr gofal yn gymwys i gyflawni tasgau, fel y nodir yn y Cynllun Cyflenwi Gwasanaethau gofal a chymorth, drwy oruchwylio a monitro.

3. Gweithwyr (mae hyn yn cwmpasu gweithwyr gofal cymdeithasol, gofalwyr oedolion ar leoliad / gofalwyr *Shared Lives*, gofalwyr maeth a chynorthwyyr personol)

- a. Ymlynwch wrth y polisi a'r gweithdrefnau meddyginiaethol.

- b. Sicrhewch eich bod ond yn gweinyddu meddyginiaethau rydych wedi'ch hyfforddi i'w rhoi a gweithredu'n unol â chyfarwyddiadau'r rhagnodydd a'r canllawiau arfer gorau diweddaraf
- c. Dilynwch fframwaith hyfforddiant meddyginiaeth y gweithwyr.
- d. Sicrhewch eich bod yn gweithio o fewn ffiniau'r cynllun gofal cytunedig bob amser ac yn hysbysu'r darparwr gofal sy'n eich cyflogi pan fo arferion cydweithwyr yn bygwth bod yn anniogel.
- e. Gofynnwch am gymorth gan eich cyflogwr os nad ydych yn teimlo'n abl neu'n barod i gyflawni'ch rôl.
- f. Mynegwch unrhyw anghenion hyfforddi sydd gennych i'ch cyflogwr.
- g. Ymlynwch wrth y Cod Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Gofal Cymdeithasol.

4. Timau Rheoli Fferylliaeth/Meddyginiaethau

- a. Hyrwyddwch i'r eithaf y gwaith o integreiddio fferylliaeth o fewn modelau iechyd a gofal cymdeithasol i helpu i ddarparu'r gefnogaeth lawn sydd ei hangen ar unigolion wrth drosglwyddo o un lleoliad gofal i'r llall.
- b. Cydweithiwch ag ymarferwyr iechyd a gofal cymdeithasol eraill fel rhan o dîm amlddisgyblaethol. Gall hyn gynnwys hyfforddi neu fentora cydweithwyr amlddisgyblaethol i reoli meddyginiaethau.
- c. Adeiladwch ar y cydweithrediad rhwng y maes fferyllol a thimau adnoddau cymunedol (CRT) ledled Cymru.
- d. Gweithredwch i wireddu gweledigaeth 'Fferylliaeth: Cyflawni Cymru Iachach' o sicrhau bod gan bob CRT fodd o gysylltu â gweithiwr fferyllol proffesiynol penodedig. Hefyd, y weledigaeth bod gan bob cartref gofal fferylllydd a thechnegydd fferyllol penodedig i allu cyrchu cyngor meddyginiaethol yn rheolaidd.

5. Rheoleiddwyr gwasanaethau

- e. Monitrwch ac archwiliwch gyflawniad y darparwyr gofal (gan gynnwys adolygu eu systemau sicrwydd ansawdd mewn perthynas â chymorth rheoli meddyginiaethau i wirio'r amcanion arweinyddol – h.y. polisïau effeithiol, trefniadau cysgodi, cofnodion hyfforddiant, dogfennaeth ardystio cymhwysedd arweinyddiaeth wedi'i harnodi gan reolwr llinell)
- f. Arfarnwch ddarpariaeth gwasanaethau'r darparwyr gofal gan gynnig cynlluniau gwella gwasanaeth lle bo angen.

Rhestr Termau

Termau a ddefnyddir yn y canllaw hwn

Darparwyr Gofal/Gwasanaeth

Sefydliadau darparu sydd wedi cofrestru gydag Arolygiaeth Gofal Cymru i ddarparu gwasanaethau gofal cymunedol, sy'n cyflogi gweithwyr gofal yn uniongyrchol i ddarparu gofal a chefnogaeth bersonol.

Gweithwyr

Unigolion sydd wedi'u cyflogi i ddarparu gofal a chymorth i unigolion. Mae hyn yn cwmpasu gweithwyr gofal cymdeithasol, gofalwyr oedolion ar leoliad / gofalwyr *Shared Lives*, gofalwyr maeth a chynorthwywyr personol (sydd wedi'u cyflogi'n uniongyrchol gan bobl sy'n defnyddio gwasanaethau) a staff cymorth eraill.

Meddyginiaeth

Pob triniaeth gofal iechyd wedi'i rhagnodi a'i darparu dros y cownter, yn cynnwys meddyginiaethau i'w llyncu, meddyginiaethau argroenol, cynhyrchion i'w mewnanadlu, pigladau, cynhyrchion gofal clwyfau, offer a brechlynnau.

Cymorth Rheoli Meddyginiaethau

Unrhyw gymorth sy'n galluogi unigolyn i reoli ei feddyginiaethau. Mae hyn yn amrywio ar gyfer gwahanol bobl yn dibynnu ar eu hanghenion penodol.

Cymorth Meddyginiaeth

Cynigir y cymorth hwn i unigolion sy'n gallu rheoli eu meddyginiaethau eu hunain ond sydd angen ychydig o gynorthwyad. Gall hyn fod ar ffurf nodyn atgoffa neu gymorth corfforol h.y. i'r rhai sydd â materion dehurwydd neu symudedd.

Gweinyddu Meddyginiaeth

Cynigir y gwasanaeth hwn i unigolion na allant reoli eu meddyginiaethau eu hunain ac sydd angen cefnogaeth. Rhaid i'r sawl sy'n gyfrifol am weinyddu ddilyn yr egwyddorion hyn: y person cywir / y dos gywir / yr amser cywir / y llwybr cywir / y feddyginiaeth gywir / yr hawl i wrthod.

Sefydliad Cenedlaethol dros Ragoriaeth mewn Iechyd a Gofal

Man cyfeirio cenedlaethol ar gyfer cyngor ar ymarfer diogel, effeithiol a chosteffeithiol ym maes iechyd a gofal cymdeithasol.

Cynllun gofal a chymorth darparwr

Cynllun ysgrifenedig yn nodi'r gofal a'r gefnogaeth sydd i'w rhoi ar waith yn ôl cytundeb rhwng y darparwr a'r unigolyn, yn dilyn asesiad

gan yr awdurdod lleol. Mae'n cynnwys manylion gofal personol a chymorth ymarferol.

Person

Pobl sy'n derbyn gofal a chymorth a gaiff ei ddarparu gan ddarparwyr Gofal/Gwasanaeth.

ATODIAD 1 – Asesiad Cymhwysedd Sylwadol: **LEFEL 1/B - Cefnogaeth Gyffredinol neu Gymorth**

Uned Ymarfer 350: Cefnogi'r defnydd o feddyginiaethau mewn lleoliadau Gofal Cymdeithasol.

Enw'r Gweithiwr				Dyddiad Geni:
Enw'r Cwmni/Sefydliad				
Dyddiad				
Lleoliad (mewn cartref neu drwy efelychiad)				
Asesir gan				
A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	✗	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Cyfarch yr unigolyn / eraill a chynnal ymarweddiad briodol gan barchu urddas a chyfrinachedd drwy gydol yr ymweliad.				3.7b
Cadarnhau'r lefel ofynnol o gefnogaeth.				3.2 3.4
Atgoffa: Atgoffa'r unigolyn i gymryd ei feddyginiaethau.				
Cynorthwyo: Nodi cyfarwyddiadau yng ngŵydd yr unigolyn gan ei gynorthwyo yn ôl ei ddymuniad.				
Sicrhau bod yr unigolyn yn cymryd rhan weithredol ac yn cymryd rheolaeth o'u meddyginiaeth ar bob cyfrif.				
Golchi a sychu dwylo gan wisgo menig ac unrhyw amddiffyniad personol priodol arall / ymlynu wrth fesurau hylendid priodol drwyddi draw.				3.7c
Defnyddio cyfarpar / offer / cymhorthion priodol i gefnogi unigolion wrth eu cynorthwyo gyda'u meddyginiaethau				

A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	✗	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Cynnig gwydraid ffres o ddŵr i'r unigolyn i'w helpu i lyncu ei feddyginiaeth (tabledi).				3.7b
Annog yr unigolyn i gymryd ei feddyginiaeth.				3.1
Dogfennu'r union gymorth a roddwyd yn y cofnodion priodol.				
Cael gwared ag unrhyw feddyginiaeth wastraff yn ddiogel mewn modd priodol a chwblhau'r gwaith papur perthnasol (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				2.3 2.4 3.3
Defnyddio meddyginiaethau hylifol yn briodol: - Ysgwyd y botel cyn tywallt y cynnwys - Defnyddio'r cyfrwng mesur priodol e.e. chwistrell y geg, cwpan fesur raddedig - Mesur yn gywir (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				1.4
Gosod Patsh Trawsdermol yn gywir: - Lleoliad y patsh ac asesu'r croen - Gwaredu'n ddiogel - Ymdrin yn ofalus (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				1.4
Rhoi elïau yn gywir, gan gynnwys: - Defnyddio mesuriad 'blaen bys' ar gyfer elïau sydd wedi'u labelu fel "Lledaenwch yn denau/yn gynnwl" - Heb roi unrhyw gyfran o'r eli / balm / ennaint yn ôl yn y twb (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				1.4
Defnyddio cymysgeddau llygaid yn gywir: - Ysgrifennu neu wirio dyddiad agor ar botel neu diwb diferion llygaid - Sicrhau bod hylendid yn cael ei gynnwl h.y. os yw'r diferion wedi dyddio neu os cânt eu cyffwrdd/gollwng - Lleoli'n gyfforddus i'r unigolyn (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				1.4

A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	✗	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Delio â phroblemau ymarferol mewn modd priodol, amserol, ac hysbysu rheolwr llinell lle bo hynny'n briodol. (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				3.9
Arsylwi a rhoi gwybod am unrhyw newid perthnasol i gyflwr yr unigolyn. (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				3.8 1.7 1.6
Pan fo angen, mae'r Gweithiwr yn ceisio rhagor o wybodaeth neu gymorth gan endid priodol fel - Fferylliaeth Gymunedol - GP / Gwasanaeth y Tu Allan i Orlau - Nyrs Ardal (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				3.9

Printiwch Enw'r Gweithiwr:
Deilliant yr Asesiad Gan ystyried y wybodaeth o'r asesiad mae'r aelod o staff wedi ei asesu fel a ganlyn (<i>Dilëwch fel y bo'n briodol</i>) - Dangosir cymhwysedd yn yr asesiad hwn i ddarparu cefnogaeth gyffredinol neu gymorth gyda meddyginiaethau yn ddioruchwyliaeth. (Nid yw hyn yn cynnwys gweinyddu meddyginiaeth). - Mae angen goruchwyliaeth neu hyfforddiant pellach er mwyn rhoi cefnogaeth gyffredinol neu gymorth gyda meddyginiaethau yn ddioruchwyliaeth ar hyn o bryd.

Gweinyddu meddyginiaeth**Uned Ymarfer 350: Ategu'r defnydd o feddyginiaethau mewn lleoliadau Gofal Cymdeithasol.**

Enw'r Gweithiwr				Dyddiad Geni:
Enw'r Cwmni/Sefydliad				
Dyddiad				
Lleoliad (mewn cartref)				
Asesir gan				
A yw'r gweithiwr wedi cwblhau'r hyfforddiant Gweinyddu Meddyginiaeth perthnasol?				
Do / Naddo				
A yw'r gweithiwr wedi darllen y polisi meddyginiaeth ac wedi arwyddo i gadarnhau hynny?				
Do / Naddo				
A yw'r gweithiwr yn gwybod sut i gyrchu'r polisi meddyginiaeth os am wirio unrhyw wybodaeth?				
Ydy / Nac ydy				
A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	X	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Cyfarch yr unigolyn / eraill a chynnal ymarweddïad briodol gan barchu urddas a chyfrinachedd drwy gydol yr ymweliad.				3.7b
Cadarnhau'r lefel ofynnol o gefnogaeth.				3.2 3.4
Ymfyn cydsyniad llafar gan yr unigolyn i weinyddu'r feddyginiaeth ac annog cyfranogiad gweithredol yr unigolyn drwy ystod y weithdrefn gan gynnal urddas a pharch drwyddi draw.				3.5 3.7a
Os na chafwyd cydsyniad, a oedd hyn yn rhan o brotocol penodol ar gyfer y person hwn, megis cudd-weinyddu?				3.4

A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	X	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Clirio'r ardal waith, gosod offer / meddyginiaethau / siart MAR a lleihau unrhyw bethau sy'n tynnu sylw. Gwirio bod yr amgylchedd yn addas gan sicrhau urddas a phreifatrwydd.				3.6 3.7c
Cadarnhau bod pob meddyginiaeth a dderbyniwyd wedi cael ei gwirio, a gallu gwirio unrhyw feddyginiaeth newydd a dderbynnir. <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				2.1
Os oedd y cyfarwyddiadau ar y siart MAR yn wahanol i'r rhai a oedd ar y label—a wnaeth y gweithiwr gymryd y camau priodol? e.e. Nodi unrhyw anghytundebau rhwng cyfarwyddiadau. Os oedd unrhyw gyfarwyddiadau ar y Siart MAR yn aneglur neu'n annarllenadwy—a wnaeth y gweithiwr gymryd camau priodol i gadarnhau'r cyfarwyddiadau?				3.3a 3.3b
Golchi a sychu dwylo gan wisgo menig ac unrhyw amddiffyniad personol priodol arall / ymlynu wrth fesurau hylendid priodol drwyddi draw.				3.7c

Cyfeirio at siart MAR i wirio'r canlynol: • ei bod ar gyfer y person cywir • ei bod yn gyfredol ac wedi'i diweddaru • bod y feddyginiaeth HEB ei rhoi eisoes ar gyfer amser yr alwad • Taflenni gwybodaeth ychwanegol ar gyfer unrhyw ddiweddariadau perthnasol.				2.4 3.2
A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	X	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Gan ddechrau ar frig y siart MAR, dewis y feddyginiaeth(au) cywir ar gyfer yr alwad. Gwirio bod yr holl gyfarwyddiadau ar y siart MAR yn cyfateb i'r rhai ar y labeli. Sicrhau bod hen becynnau meddyginiaeth yn cael eu defnyddio'n gyntaf.				2.4 3.2 3.7c 3.8
Paratoi pob meddyginiaeth yn gywir. Gwirio cyfarwyddiadau a gofalu ei fod yn • Dilyn yr egwyddorion: ○ Person cywir ○ Dos gywir ○ Amser cywir ○ Llwybr cywir ○ Meddyginiaeth gywir ○ Hawl i wrthod • Dilyn unrhyw gyfarwyddiadau arbennig h.y. cyn / ar ôl bwyd neu amser penodol. • Gwirio'r dyddiad dod i ben. • Gwirio bod yr enw ar y sribed ffoil yn cyfateb i label y paced. • Ardystio'r MAR (neu nodi'r cod priodol) ar ôl paratoi pob meddyginiaeth				2.4 3.2 3.6 3.8 1.5 1.3

Cynnig gwydraid ffres o ddŵr i'r unigolyn i'w helpu i lyncu ei feddyginiaeth (tabledi).				3.7b
Annog yr unigolyn i gymryd ei feddyginiaethau ac arsylwi arno Cynnig gwybodaeth, cefnogaeth a chysur drwyddi draw i'r person, mewn modd sy'n annog ei gydweithrediad, yn hybu urddas ac sy'n briodol i'w anghenion a'i bryderon.				3.1
A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	X	Sylwadau (h.y. sut y cyflawnwyd hyn)	Uned Ymarfer 350
Defnyddio meddyginiaethau hylifol yn briodol gan gynnwys: • Ysgwyd y botel cyn tywallt y cynnwys • Defnyddio'r cyfrwng mesur priodol e.e. chwistrell y geg, cwpan fesur raddedig • Mesur yn gywir <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				1.4
Gosod Patsh Trawsdermol yn gywir: • Lleoliad y patsh ac asesu'r croen • Gwaredu'n ddiogel • Ymdrin yn ofalus <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				1.4
Rhoi elïau/eneintiau yn gywir, gan gynnwys: • Defnyddio mesuriad 'blaen bys' ar gyfer elïau sydd wedi'u labelu fel "Lledaenwch yn denau/yn gynnil" • Heb roi unrhyw gyfran o'r eli / balm / ennaint yn ôl yn y twb <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				1.4

Defnyddio cymysgeddau llygaid yn gywir: • Ysgrifennu neu wirio dyddiad agor ar botel neu diwb diferion llygaid • Sicrhau bod hylendid yn cael ei gynnal h.y. os yw'r diferion wedi dyddio neu os cânt eu cyffwrdd/gollwng • Lleoli'n gyfforddus i'r unigolyn (Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)				1.4														
Os yw'n briodol, ticiwch ffurfiau eraill o feddyginiaeth y gellir tystio i'r ffaith i'r gweithiwr eu gweinyddu <table><tr><td>Anadlyddion</td><td></td></tr><tr><td>Pibelli porthi PEG</td><td></td></tr><tr><td>Cymysgeddau Rhefrol</td><td></td></tr><tr><td>Cymysgeddau Gweiniol</td><td></td></tr><tr><td>Chwistrellau Trwynol</td><td></td></tr><tr><td>Nebiwlyddion ac Ocsigen</td><td></td></tr><tr><td>Codenni a phowdrau</td><td></td></tr></table>	Anadlyddion		Pibelli porthi PEG		Cymysgeddau Rhefrol		Cymysgeddau Gweiniol		Chwistrellau Trwynol		Nebiwlyddion ac Ocsigen		Codenni a phowdrau					
Anadlyddion																		
Pibelli porthi PEG																		
Cymysgeddau Rhefrol																		
Cymysgeddau Gweiniol																		
Chwistrellau Trwynol																		
Nebiwlyddion ac Ocsigen																		
Codenni a phowdrau																		
A ddefnyddiodd y gweithiwr y ffurflen(ni) meddyginiaeth yn gywir? (Mae meini prawf asesu mwy penodol ar gael a dylid eu defnyddio yn achos meddyginiaethau sy'n gofyn am dechnegau gweinyddu uwch – gweler adnoddau AaGIC).																		

A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	✗	Sylwadau	Uned Ymarfer
Os na chymerwyd y feddyginiaeth, a gafodd y cyngor priodol ei geisio a'i ddogfennu gan gynnwys gwirio gwybodaeth yn y cynllun gofal, os yn briodol?				
A wnaeth y gweithiwr arwyddo'r siart MAR yn syth ar ôl gweinyddu'r feddyginiaeth?				2.4 3.10
Dogfennu achos o beidio gweinyddu yn briodol, h.y., meddyginiaeth wedi'i difetha, wedi'i gwrthod, ar goll. Wedi defnyddio codau priodol. <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				2.4 3.10 3.3c 3.3d
A wnaeth y gweithiwr wirio bod digon o gyflenwad yn ei le i fodloni galwadau yn y dyfodol?				2.4 3.3a
Cael gwared ar unrhyw feddyginiaeth wastraff yn ddiogel mewn modd priodol a chwblhau'r gwaith papur perthnasol. <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				2.3 2.4 3.3
Dychwelyd y siart MAR, y meddyginiaethau a'r offer yn ddiogel i'w storio, h.y., blwch dan glo/dan gaead, oergell neu gwpwrdd oer a thywyll				2.4 2.2
Delio â phroblemau ymarferol mewn modd priodol, amserol, ac hysbysu rheolwr llinell lle bo hynny'n briodol. <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				3.9
Arsylwi a rhoi gwybod am unrhyw newid perthnasol i gyflwr yr unigolyn. <i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				

A yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau canlynol?	✓	✗	Sylwadau	Uned Ymarfer
Os yn briodol, a yw'r gweithiwr yn ymwybodol o ba gamau i'w cymryd os yw'r person yn dymuno cymryd meddyginiaeth 'dros y cownter'?				
<i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				
Disgrifio'r broses gywir i'w dilyn os yn gwneud camgymeriad?				
<i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				
Disgrifio'r broses gywir i'w dilyn os yn canfod camgymeriad a wnaed gan unigolyn arall?				
<i>(Gall cwestiynu ar lafar fod yn briodol yma – allwch chi drafod yr elfen hon.....)</i>				

Datganiad Asesu Cymhwysedd – Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau		
Printiwch Enw'r Gweithiwr:		
Asesiad Cychwynnol* Asesiad Blynyddol* Arall – nodwch* (<i>*dilëwch fel y bo'n briodol</i>)		
Deilliant yr Asesiad Gan ystyried y wybodaeth o'r asesiad mae'r aelod o staff wedi ei asesu fel a ganlyn (<i>Dilëwch fel y bo'n briodol</i>) • Dangosir cymhwysedd yn yr asesiad hwn i weinyddu meddyginiaethau yn ddioruchwyliaeth. • Dangosir cymhwysedd yn yr asesiad hwn i weinyddu meddyginiaethau yn ddioruchwyliaeth, gyda'r eithriadau a nodir isod. • Mae angen goruchwyliaeth neu hyfforddiant pellach er mwyn gweinyddu meddyginiaethau yn ddioruchwyliaeth ar hyn o bryd.		
MMCA i ofyn i'r gweithiwr gofal, "Sut aeth pethau yn eich barn chi?" Cofiwch ddogfennu'r drafodaeth adborth gyda'r Gweithiwr.		
Os nad yw'r Gweithiwr wedi bodloni'r safonau gofynnol, pa drefniadau a wnaed i sicrhau cymhwysedd?		
Sylwadau'r Gweithiwr yn dilyn yr adborth:		
Enw'r Gweithiwr: Llofnod:	Enw'r MMCA: Llofnod:	Dychwelwch asesiadau cychwynnol cyflawn at: <i>Ail-asesiadau Blynyddol i'w cadw gan y darparwr gofal mewn ffeil/cofnod hyfforddi</i>
Dyddiad:	Dyddiad:	

ATODIAD 3

Adroddiad Sicrwydd Ansawdd Aseswyr Cymhwysedd Rheoli Meddyginiaethau (MMCA)

Enw'r MMCA Aelod Staff.....

Enw'r Aswiriwr Ansawdd Rheoli Meddyginiaeth (MMQA).....

Darparwr:.....

Lleoliad arsylwi:

Ydy bob carfan wedi cydsynio? Do / Naddo

Cylchwch yn briodol (person sy'n cael gofal / teuluoedd / staff gofal / goruchwyliwr)

Dyddiad arsylwi.....

A wnaeth yr MMCA fodloni'r canlynol:	✓	✗	Sylwadau
1. Cyrraedd ar amser Wedi ei baratoi'n dda gan ailgadarnhau cydsyniad eto cyn mynd i mewn.			
2. Gwneud y gweithiwr yn gartrefol (torri'r garw)			
3. Trafod y cynllun asesu o gam i gam gyda'r gweithiwr			
4. Dangos ymwybyddiaeth lechyd a Diogelwch			
5. Egluro i'r gweithiwr yr hyn a oedd yn ddisgwyliedig ganddo? (h.y. ymroi i'w ddyletswyddau arferol, arferion gorau, siarad yn eglur a thrylwyr)			
6. Aros mor anymwithgar â phosibl drwy gydol y gweithgarwch			
7. Caniatáu digon o amser i'r gweithgarwch gael ei gwblhau			
8. Rhoi adborth cynnil i'r gweithiwr ar adegau priodol			
9. Defnyddio cwestiynau llafar i fodloni'r meini prawf yn llawn. A oedd yr atebion yn ddigonol i feirniadu cymhwysedd?			
10. Esbonio'n glir i'r gweithiwr y camau pellach i'w cymryd			

11. Gwneud penderfyniadau ar sail cyflawniad y gweithiwr heddiw			
12. Rhoi cyfle i'r gweithiwr ofyn cwestiynau			
13. Cwblhau'r ddogfennaeth gywir			
14. Trefnu ymweliad dilynol gyda'r gweithiwr			
15. Esbonio beth allai'r gweithiwr ei wneud os yn anhapus gyda phenderfyniad yr asesiad?			

Amser dechrau'r gweithgarwch Amser gorffen:
 (gan gynnwys rhoi adborth i'r MMCA)

Adborth MMQA i'r MMCA:

(Gwneud yn siŵr bod unrhyw nodau gweithredu wedi'u rhestru'n glir ac yn dilyn egwyddorion SMART)

.....

.....

.....

.....

Sylwadau'r MMCA:

.....

.....

.....

.....

Dyddiad cytunedig ar gyfer y cyfarfod nesaf ac i adolygu nodau gweithredu (os yw'n berthnasol):

.....

IQA. Llofnod: Dyddiad:

Llofnod MMCA: Dyddiad:

Materion a godwyd gan IQA ynghylch y Gweithiwr yn ystod arsylwad yr MMCA (dylai gyfateb â'r MMCA)

.....

ATODIAD 4

Cofnod Cysgodi Meddyginiaethau

Deall y rolau a'r cyfrifoldebau sy'n ymwneud â gweinyddu meddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol. Ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol.

Fel rhan o'ch proses ddysgu mae'n ofynnol i chi ymgymryd â chyfnod o gysgodi sy'n cynnwys arsylwi aelodau eraill o staff sy'n rhoi cefnogaeth i bobl â'u meddyginiaethau. Dylech gofnodi unrhyw brofiadau cysgodi rydych yn eu hennill yn y llyfr gwaith hwn a fydd yn cael ei roi i chi gan eich goruchwyliwr/rheolwr cyn i'r cwrs ddechrau. Mae'r Cofnod Cysgodi wedi'i gynllunio i chi weithio wrth eich pwysau eich hun, gyda chefnogaeth eich hyfforddwr neu'ch rheolwr llinell/goruchwyliwr a'r cydweithwyr y byddwch yn eu cysgodi yn ystod eich cyfnod hyfforddi. Bydd angen i chi gyflawni o leiaf tri ymweliad cysgodi gan eu cofnodi ac ysgrifennu ychydig am eich profiadau.

Sicrhewch eich bod yn cael cydsyniad yr unigolyn cyn cynnal y naill weithgaredd cysgodi a'r llall.

Rhaid i chi gyflwyno'ch Cofnod Cysgodi cyflawn i'ch goruchwyliwr a fydd yn ei gyflwyno ynghyd â'ch asesiad cymhwysedd cyflawn ar ôl yr hyfforddiant.

Enw:

Sefydliad:.....

Dyddiad Cwblhau:

Ynglŷn â'r Cofnod Cysgodi Meddyginiaethau

Fel rhan o'ch hyfforddiant, bydd angen i chi gofnodi eich bod wedi ymgymryd ag o leiaf tri (ac uchafswm o chwech) arsylwad cysgodol. Yn ogystal, bydd yn rhaid i ddau ohonynt gynnwys arsylwi unigolyn sy'n cael ei feddyginiaethau wedi'u gweinyddu drwy gyfrwng siart Cofnod Gweinyddu Meddyginiaeth (MAR).

Bydd angen i chi ysgrifennu am eich profiadau ar gyfer pob un o'r gweithgareddau cysgodi hyn. Bydd eich profiadau cysgodi'n amrywio a bydd gennych eich myfyrdodau eich hun arnynt, ond dyma ychydig o gwestiynau i'ch helpu.

Cwestiynau y gallech eu hystyried

Sut gwnaeth dy gydweithiwr gyfarch yr unigolyn?

Ble ddaethoch chi o hyd i gyfarwyddiadau ar gyfer yr unigolyn ynghylch ei feddyginiaethau?

Wnaethoch chi arsylwi ar y broses yn ei chyfanrwydd o ran yr unigolyn yn cael cymorth gyda'i feddyginiaethau?

Beth wnest ti ei arsylwi arno yn ystod y broses o roi cymorth / gweinyddu meddyginiaethau?

Beth oedd ymateb ymddangosiadol yr Unigolyn i'r gofal a roddwyd yn ystod yr alwad?

A gafwyd unrhyw broblemau ymarferol yn ystod yr alwad o ran meddyginiaethau'r unigolyn?

Disgrifiwch sut y siaradodd eich cydweithiwr â'r unigolyn hwnnw a sut y bu iddo ymgysylltu ag o

Beth oedd dy rôl di yn yr alwad?

Nid oes angen i chi ateb y rhain i gyd ar gyfer pob arsylwad - ni fydd rhai yn berthnasol i'ch profiadau penodol a bydd gennych eich myfyrdodau eich hun arnynt. Fodd bynnag, efallai y bydd rhai o'r cwestiynau'n ddefnyddiol wrth ddechrau arni.

Arsylwad 1		
Dyddiad:	Amser:	Lefel y Cymorth yr arsylwyd arno:
Sylwadau'r Gweithiwr:		
Enw'r Gweithiwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:
Enw'r Goruchwyliwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:

Arsylwad 2		
Dyddiad:	Amser:	Lefel y Cymorth yr arsylwyd arno:
Sylwadau'r Gweithiwr:		
Enw'r Gweithiwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:
Enw'r Goruchwyliwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:

Arsylwad 3		
Dyddiad:	Amser:	Lefel y Cymorth yr arsylwyd arno:
Sylwadau'r Gweithiwr:		
Enw'r Gweithiwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:
Enw'r Goruchwyliwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:

Arsylwad 4		
Dyddiad:	Amser:	Lefel y Cymorth yr arsylwyd arno:
Sylwadau'r Gweithiwr:		
Enw'r Gweithiwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:
Enw'r Goruchwyliwr:	Llofnodwyd gan:	Dyddiad:

Arsylwad 5		
Dyddiad:	Amser:	Lefel y Cymorth yr arsylwyd arno:
Sylwadau'r Gweithiwr:		
Enw'r Gweithiwr:		Llofnodwyd gan: Dyddiad:
Enw'r Goruchwyliwr:		Llofnodwyd gan: Dyddiad:

Arsylwad 6		
Dyddiad:	Amser:	Lefel y Cymorth yr arsylwyd arno:
Sylwadau'r Gweithiwr:		
Enw'r Gweithiwr:		Llofnodwyd gan: Dyddiad:
Enw'r Goruchwyliwr:		Llofnodwyd gan: Dyddiad:

ATODIAD 5 – Tystiolaeth Ysgrifenedig, Rhan 1

Deall y rolau a'r cyfrifoldebau sy'n ymwneud â gweinyddu meddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol. Ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol.

Atebwch yr HOLL gwestiynau canlynol a chyflwyno'r daflen i'ch hyfforddwr ar ddiwedd y sesiwn hyfforddi gyntaf (Hyfforddiant Meddyginiaethol, Rhan 1).

**Rhaid i'r holl waith fod o'ch pen a'ch pastwn eich hun.
Rhaid ichi beidio â chopïo gan unrhyw un arall.**

Rhan Un yw hon a bydd yn atgyfnerthu'r Uned Graidd 003 lechyd a Llesiant (Oedolion) ac Uned 350 o fewn y cymhwyster ymarfer o ran ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol.

Enw:

Sefydliad:

4	Heblaw am y mathau o feddyginiaethau sydd wedi'u rhestru uchod, a allwch chi enwi tri math cyffredin arall o feddyginiaeth? O.N. Ni ddylai'r atebion i'r cwestiwn hwn gynnwys enwau meddyginiaethau (e.e. asbrin, <i>temazepam</i>) 1. 2. 3.		1.1	
----------	---	--	-----	--

Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
5	Beth a olygir o ran y byrfoddau isod? Hefyd, ble mae modd eu caffael? 1. POM 2. P 3. GSL		1.2	
6	Enwch ddwy feddyginiaeth sy'n gofyn am fonitro cyson 1. 2.		1.1	
7	Pwy sydd â'r hawl i ysgrifennu rhagnodion?		1.2	7.2
8	Beth yw rhagnodyn aciwt? Beth yw rhagnodyn rheolaidd?		1.1	7.2
9	Rydych wedi sylwi ar lawer o feddyginiaethau wedi'u pentyrru yng nghwprdd unigolyn. Beth fydddech chi'n ei wneud?		3.3 (a)	

10	Gellir gweinyddu meddyginiaethau drwy gyfrwng llwybrau amrywiol a) a) Rhestrwch chwe llwybr Y CAIFF gweithwyr ei ddefnyddio 1. 2. 3. 4. 5. 6. b) Rhestrwch bedwar llwybr NA CHAIFF gweithwyr ei ddefnyddio wrth weinyddu meddyginiaethau 1. 2. 3. 4.		1.4	7.2
-----------	--	--	-----	-----

Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
11	Pwy sy'n gyfrifol am ddosbarthu rhagnodion?		1.2 2.4	7.2
12	Disgrifiwch beth y gwnaech pe bai unigolyn yn cael anhawster llyncu ei dabledi A pham?		3.8 3.9	7.2
13	Lle ddylid storio y rhan fwyaf o feddyginiaethau? (h.y. y rhai hynny nad oes angen amodau storio arbennig arnynt)?		2.2	

14	Rhestrwch bum sgil-ffaith gyffredin cymryd meddyginiaethau 1. 2. 3. 4. 5.		1.6	
15	Enwch DRI math o Weithiwr Gofal lechyd Proffesiynol y gallwch siarad ag o i ofyn cyngor os oes angen mwy o wybodaeth ar yr unigolyn ynglŷn a'i feddyginiaethau 1. 2. 3.		1.2	7.2
16	Ymhle arall gallwch chi ddod o hyd i wybodaeth ynglŷn â meddyginiaethau unigolyn? Meddyginiaethau		3.5	

Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
17	Pa Gyfarpar Diogelu Personol (PPE) ddylech chi ei ddefnyddio wrth weinyddu meddyginiaethau?		3.7c	7.1
18	Rydych chi ar fin gweinyddu meddyginiaethau yng nghartref unigolyn. Sut fydddech chi'n ymofyn cydsyniad i weinyddu'r meddyginiaethau hynny?		3.5	7.1
19	Wrth ichi ymadael â chartref unigolyn wedi'ch galwad, mae cymydog yn holi, 'Sut mae Mrs. Jones heddiw, mi sylwais i fod y Doctor wedi galw, ydy hi'n sâl?' – Sut fydddech chi'n ymateb?		3.7b	7.1

20	Wrth ichi gyrraedd tŷ unigolyn mae'r teulu yno ond mae angen ichi roi eli ar ei brest. Sut fydddech chi'n cadw urddas yr unigolyn hwnnw?		3.7b	7.2
21	Wrth gynorthwyo person i roi eli, sut fydddech chi'n annog yr unigolyn i 'gymryd rhan weithredol'?		3.1 3.7a	7.2
22	Rhestrwch y Chwe egwyddor i'w dilyn er mwyn gweinyddu meddyginiaeth yn ddiogel 1.CYWIR 2.GYWIR 3.CYWIR 4.CYWIR 5.GYWIR 6. HAWL I.....		3.2 3.4	7.1

Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
23	Pe bai rhywun yn gofyn ichi roi tabledi unigolyn yn ei bowlennaid o uwd i'w atal rhag eu poeri; Beth fydddech chi'n ei wneud? Pam?		3.3b	7.4

DATGANIAD

Cadarnhaf fod y dystiolaeth ysgrifenedig uchod wedi'i chyflawni gennyf fi ac mai gwaith o'm eiddo fy hun ydyw

Llofnodwyd: _____ Dyddiad _____

Enw'r Asesydd a'i Lofnod _____

Dyddiad _____

Sylwadau'r Asesydd:

Enw'r Asesydd _____

Llofnodwyd: _____ Dyddiad _____

ATODIAD 6 - Tystiolaeth Ysgrifenedig, Rhan 2:

Deall y rolau a'r cyfrifoldebau sy'n ymwneud â gweinyddu meddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol. Ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol.

Atebwch yr **HOLL** gwestiynau canlynol

**Rhaid i'r holl waith fod o'ch pen a'ch pastwn eich hun.
Rhaid i chi beidio â chopïo gan neb arall.**

Rhan Dau yw hon a bydd yn atgyfnerthu'r Uned Graidd 003 lechyd a Llesiant (Oedolion) ac Uned 350 o fewn y cymhwyster ymarfer ym maes lechyd a Gofal Cymdeithasol—o ran ategu'r defnydd o feddyginiaeth mewn lleoliadau lechyd a Gofal Cymdeithasol Oedolion a Phlant a Phobl Ifanc.

Pan fyddwch wedi cwblhau'r dystiolaeth ysgrifenedig yn llwyddiannus ar gyfer Rhannau Un a Dau bydd eich goruchwyliwr neu'ch rheolwr yn arsylwi arnoch yn gweinyddu meddyginiaethau i unigolion yn eu cartrefi.

Enw:.....

Sefydliad:.....

Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
1	Pam ei bod yn bwysig cydymffurfio â'r weithdrefn ar gyfer gweinyddu meddyginiaethau? a. b.		1.2	7.1
2	Mae'n ymddangos mai dim ond cyflenwad diwrnod sydd ar ôl o feddyginiaethau'r unigolyn. Eglurwch beth fydddech chi'n ei wneud yn ei gylch.			7.2
3	Mae'r meddyginiaethau newydd a'r MAR wedi cyrraedd y tŷ. a. Beth sydd angen i chi ei wneud â nhw? b. Ble fydddech chi'n dogfennu hyn?		2.1 2.2	7.1 7.2
4	Mae gan unigolyn sy'n cael cefnogaeth lefel 2/C flwch dan glo i storio ei feddyginiaethau gan ei fod yn ffwndrus iawn. Wrth ichi gyrraedd ar gyfer eich galwad, rydych yn dod o hyd i fag yn llawn meddyginiaethau wedi'i adael ar y bwrdd. Beth fydddech chi'n ei wirio? a. b. Beth arall fydddech chi'n ei wneud? a. b.		2.2 2.1	7.2
Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003

5	Mae un o feddyginiaethau Mr Lewis yn gorfod cael ei chadw yn yr oergell ond, wrth fynd i'w mofyn, rydych yn dod o hyd iddi yn y bocs gyda gweddill ei feddyginiaethau. Beth ydych chi'n ei wneud?		2.2 2.3	7.2
6	Enwch dair gwahanol ffurf o feddyginiaeth (N.B. nid mathau o feddyginiaethau neu enwau) a. b. c.		1.3	
7	Wrth ichi weinyddu meddyginiaethau ar ymweliad, mae aelod o deulu'r unigolyn yn gofyn ichi falu eu tabledi a. Beth fydddech chi'n ei wneud? b. Pwy fydddech chi'n ei hysbysu?		3.3b	7.1 7.2 7.4
8	Mae unigolyn wedi cael rhagnodyn am feddyginiaeth hylifol i'w llyncu ond nid yw wedi cael llwy fesur. Beth fydddech chi'n ei wneud?		1.3	7.2 7.4
9	Wrth weinyddu diferion llygaid i unigolyn disgrifiwch yr hyn a wnaech yn y sefyllfaoedd canlynol: a. Rydych yn gollwng y botel diferion llygaid ar y llawr ac mae'r caead wedi'i ddiosg b. Mae angen gweinyddu dau fath gwahanol o ddiferion llygaid i'r unigolyn, yn yr un llygad, yn ystod eich galwad. c. Rydych yn agor potel diferion llygaid newydd am y tro cyntaf. Beth sy'n rhaid i chi ei gofnodi ac ymhle?		2.3 3.3c 1.3	7.2

Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
10	Nodwch beth fydddech chi'n defnyddio'r cyfarpar canlynol ar ei gyfer: a. Chwistrell fesur y geg – b. Gwahanydd (e.e. <i>Volumatic</i>®) – c. Siart MAR –		1.3 1.5	
11	Pa lwybrau gweinyddu fydddech chi'n defnyddio'r canlynol ar eu cyfer? a. Llwy 5ml b. Patsh Trawsdermol c. Nebiwlydd		1.3	
12	Rhestrwch y deunyddiau, yr offer a'r cymhorthion sy'n cael eu defnyddio i gefnogi unigolion gyda'u meddyginiaeth. Rhowch enghraifft o sut y bydddech chi'n paratoi'r offer.		1.5 3.6	
13	Disgrifiwch beth yw 'cymorth Lefel 2 neu Lefel B' mewn ychydig frawddegau a disgrifiwch ble y bydddech yn ymgymryd â'r weithdrefn hon Disgrifiwch beth yw 'cymorth Lefel 2 neu Lefel C' mewn ychydig frawddegau a disgrifiwch ble y bydddech yn ymgymryd â'r weithdrefn hon		1.3 3.6	7.2

14	Mae'r Cynllun Gofal Meddyginiaeth yn nodi y gellir paratoi meddyginiaethau amser gwely Mr Thomas yn ystod yr alwad swper a'i adael ar ei fwrdd wrth ochr y gwely 'at yn nes ymlaen'. Chi sy'n gofalu am yr alwad (bore) gyntaf y diwrnod canlynol. Disgrifiwch yr hyn y mae'n rhaid i chi ei wneud i gwblhau'r weithdrefn hon: a. b.		3.8	7.2																																								
Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003																																								
15	Rhowch X yn y blwch er mwyn i feddyginiaethau gael eu cymryd amser swper ddydd Mercher. <table><tr><td></td><td>LLUN</td><td>MAW</td><td>MER</td><td>IAU</td><td>GWEN</td><td>SAD</td><td>SUL</td></tr><tr><td>BRECWAST</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>CINIO</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>SWPER</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>AMSER GWELY</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>		LLUN	MAW	MER	IAU	GWEN	SAD	SUL	BRECWAST								CINIO								SWPER								AMSER GWELY									3.10	7.2
	LLUN	MAW	MER	IAU	GWEN	SAD	SUL																																					
BRECWAST																																												
CINIO																																												
SWPER																																												
AMSER GWELY																																												
16	Mae unigolyn sydd angen cymorth Lefel 2 / Lefel C gyda MAR, yn ôl asesiad, yn gofyn i chi helpu gyda rhai tabledi lluosfitamin y mae ei deulu wedi eu prynu ar ei gyfer. a. Beth fydddech chi'n ei wneud? b. Pam?		1.2	7.3																																								
17	Os yn ansicr ynglŷn ag unrhyw agwedd ar weinyddu meddyginiaethau yn dy rôl fel gweithiwr, beth fyddet ti'n ei wneud?		3.9	7.2																																								

18	Pe baech chi'n gwneud camgymeriad wrth gefnogi neu weinyddu meddyginiaethau i unigolyn, beth fydddech chi'n ei wneud?		3.10	7.4
19	Pe baech yn cynorthwyo unigolyn i ddefnyddio eli o dwb â chaead, sut fydddech chi'n sicrhau ei bod yn broses lanwaith? a. b. c. d.		3.4 3.7c	
Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
20	Mae Mr. Evans newydd ddod adref o'r ysbyty ac angen cymorth lefel 3 / lefel C gyda MAR. Wrth fynd ati i weinyddu ei feddyginiaethau, rydych chi'n sylwi ei fod ar warffarin. Mae'r warffarin wedi'i labelu 'I'w gymryd yn ôl cyfarwyddiadau'r llyfr melyn' ac nid yw warffarin wedi'i gynnwys ar y MAR. Does dim Cynllun Gofal Melyn nac unrhyw dystiolaeth arall bod y Tîm Rheoli Meddyginiaethau Cymunedol wedi cynnal asesiad. a. Fydddech chi'n gweinyddu'r warffarin? b. Beth arall fydddech chi'n ei wneud?		3.3 b	
21	Mae person rydych chi fel arfer yn gweinyddu meddyginiaethau ar ei gyfer drwy gyfrwng siart MAR wedi gofyn a gaiff ofalu am eu cymryd ei hun. Rydych chi o'r farn ei fod yn abl i wneud hynny. Beth fydddech chi'n ei wneud?		3.3b	
22	Mae Mrs Harris i fod i gael meddyginiaethau wedi'u gweinyddu am 2pm ond rydych chi'n gwybod nad oes galwad ar ei chyfer bryd hynny. NID yw'r Cynllun Gofal yn nodi bod modd gadael meddyginiaethau allan 'at yn nes ymlaen'		3.3a	7.2

	a. Beth fydddech chi'n ei wneud? b. Pam fydddech chi'n gwneud hynny?			
23	Rydych chi wedi tynnu'r feddyginiaeth o'i sêl ar gyfer Mrs Jones, sydd yna'n gwrthod cymryd ei thabled las a. Sut fydddech chi'n ymateb i hyn? b. Beth fydddech chi'n ei wneud â'r dabled 'wastraff'? c. Sut fydddech chi'n cofnodi hyn?		3.3d 2.3 3.10	
Rhif	Cwestiwn	Nodiadau'r Asesydd	UNED 350	CRAIDD 003
24	Pa gamau fydddech chi'n eu cymryd pe bai cyflwr unigolyn yn newid neu ei fod yn dioddef adwaith posibl i'w feddyginiaeth?		1.7	

DATGANIAD

Rwy'n ardystio bod y dystiolaeth ysgrifenedig uchod wedi'i chwblhau gennyf i ac mai gwaith o'm eiddo fy hun ydyw

Llofnodwyd_____Dyddiad_____

Sylwadau'r Asesydd:

Enw'r Asesydd_____

Llofnodwyd_____ Dyddiad_____